

Wat was het ekonomiesch programma van de Oktoberrevolutie? Niet de invoering van het socialisme of het kommunisme. Lenin zegt dit heel duidelyk in syn werk "Staat en revolutie"; het was de organisatie van een monopolistisch staatskapitalisme, onder leiding en controle van het gehele volk. Hy wijst daar op de post als staatsbedrijf, ^{als voorbeeld van} dat wel eens ^{socialistische} ordening gewenid is en zegt: "ons naaste doel is de geheele bedrijfsleven volkshuishouding naar het voorbeeld van de post te organiseren, en wel zo, dat ~~dat~~ alle onder kontrole en leiding van het georganiseerde proletariaat staande technici, opzichters, boekhouders enz. en alle beambten een salaris niet hoger dan een arbeidersloon. Dat is de staat, dat is de ekonomiesche grondslag van de staat, die wij nodig hebben. Dit is nog wel geen socialisme, maar toch de eerste stap daarheen"

Lenin beschrijft in dit werk vol bewondering, hoe in de oorlogstijd de kapitalistische grootindustrie tot een "staatsmonopolie" uitgroeide, tot een prachtige organisatie en reguleering van het gehele reusachtige bedrijfsleven door het burokratische staatsapparaat. Hier behoeft slechts de kapitalistische macht ~~overgeworpen~~ te worden en het proletariaat vindt een georganiseerd en van boven af geleid bedrijfsmechanisme, waarbij ~~dat~~ eenvoudig de bureaucratiese leiding door een demokratische kan vervangen. „Na de ^{onververprij} van de kapitalistenklasse, na de verbryzeling van de burokratische machine ~~van~~ van de moderne staat hebben wij een van parasieten bevrijd mechanisme van hoge technische volmaaktheid, dat de vereenigde arbeiders heel goed zelf in gang kunnen brengen". Deze voorstelling van het West-Europese oorlogskapitalisme met zijn persoonlyke verrijkingen, syn oorlogswinsten, syn brood- en brandstofkaarten is natuurlyk pure fantasie.

Bucharin beschrijft op deselfde wijze het georganiseerde staatskapitalisme, dat ^{zij} zich in de grootkapitalistische landen dachten. „De staat organisatie concentreert in zich de geheele macht van dese klasse. Daarom moeten alle andere organisaties ~~te~~ vooral de ekonomiesche, en dan ook de andere - onder haar staan. Dese veranderen alle in filialen, in afdelingen van de universaalorganisatie (de staat). De staat

wordt aldus tot de directe kapitalistische kollektief-wilbuiter." (Oek. 3 Tr. 32).

[Wanneer men deze schets van Boecharin leest, dan dringt zich de gedachte op, dat hy theoretisch niet zoo onjuist is; ~~alleen~~ slechts, dat niet als hoogste economische vorm, maar enkel als laatste politieke mogelijkheid ^{voordere Bourgeoisie} dit systeem eenmaal optreden kan - en wel juist door een boljewistische revolutie, of wat daarmee in West Europa analog kan zijn, als het by een eerste gedeelte blyke arbeidersrevolutie aan een leidende partij gelukt de macht in de hand te nemen. In Rusland zelf, dat is de ironie van de geschiedenis, liep de ontwikkeling uit op de door Lenin en Boecharin bewonderde staatskapitalistische organisatie, maar zonder de democratische controle].

[Dese ^{fantastische} beschrijving, die Lenin van het Westeuropese kapitalisme geeft, dien ^{April} vooraan geplaatst te worden by een schets van de politiek van de 3^e Internationale; dese illusie, die ^{vanuit} Lenin's geschriften in alle literatuur v. d. kommunistischen partijen is overgegaan, verklaart veel van hun politiek].

^{Partylong?} „Wy nemen dit duitsche staatskapitalisme tot model, ^{sprak} Lenin in 1918; het staat ver boven ons ... De ^{verrekte} vestiging van zulk een staatskapitalisme hier by ons zou onse redding zijn.“ Rusland stond nog op zulk een ^{lage} trap van economische ontwikkeling, de grote massa van de bevolking, boeren, handwerkers, leefden nog in zulk een barbaarsche westland, dat ontwikkeling der produkkiekrachten de eerste noodrakelyke ~~voorbereidende~~ eisch was. Dit kon niet aan de langzaamheid ~~van~~ toevalligheid van de ondernemingslust van ~~staat~~ een opkomende bourgeoisie overgelaten worden. Het staatskapitalisme was de snelle, doelbewuste, doelmatige manier om de produkkiekrachten ~~staat~~ tot hogere trap van volkomenheid te ontwikkelen. Dese taak, die in West Europa taak van de kapitalistische bourgeoisie was geweest, zou in Rusland door de boljewiki volvoerd worden.

Het lag dan ook in't geheel niet in hun bedoeling om de bourgeoisie ^{dadelijk} ~~veroveren van de macht door de~~ ^{voortwendend} na de arbeidersrevolutie te ~~ont~~ eigenen. De kapitalisten zouden aan het hoofd van hun fabrieken blijven en nog een deel meerwaarde blijven ontvangen.

Maar daarby zouden zij onder controle van de volksdictatuur staan. De banen
en de verkeersmiddelen werden natuurlijk dadelyk ~~tot~~ staatsbedrijf gemaakt. Het
verschil ~~was~~ het zoogenaamde staatskapitalisme van de imperialistische staten
zou daarin bestaan, dat in plaats van de revolutionair-bureaucratische leiding ^{daar} in
Rusland een revolutionair-democratische leiding zou komen. Als organen van
die leiding werd enerzijds de "arbeiderskontrole door revolutionaire bedrijfsraden"
door een decreet van 14 Nov 1917 ingesteld, anderzijds een "centrale
raad" ingesteld, die de algemene leiding der productie en van het gehele ~~bedrijfs~~
leven zou hebben. Deze arbeiderskontrole betrof de productie, koop en verkoop van
grondstoffen en producten, hun bewaring, en ^{het} financiële beheer.

Er lag natuurlijk een tegenstrijdigheid in, dat de arbeiders niet sterk genoeg
waren om een socialistische productie doorte voeren, maar toch reeds de kapitalistische
ondernemer zouden kontroleeren in ~~zijn~~ gehele fabrieksbeheer. Deze controle
werd dan ook van boven, door een decreet van de nieuwe regering opgelegd. ~~Daardoor~~
^{De bolsjewistische regering had}
^{ieder zijn plaats en doel aanwijzen en}
als een boven de klassen staande macht op, die hun functies tegen elkaar oppaalde.

Maar nu trad de werkelijkheid der klassen tegen deze kunstmatige konstruktie op.
Een regeling van boven, door een opperste economische raad, die over productie en
afzet regelingen trof, kon een kapitalistisch ondernemer zich laten welgevallen;
zoo iets kent hy ook van zijn kartellen. ~~Maar~~ niet een controle van beneden, door
de arbeiders van zijn bedrijf. Dat vond hy onvereenigbaar met kapitalistische
productie. En allervelen beantwoordde de bourgeoisie dit regeringsdecreet met
sabotage, met stopzetten van de bedrijven, ~~in~~ in de verwachting met ~~de~~
economische machtsvertoon de regering tot terugzakken te dwingen. Maar
daartoe was dese te sterk en te goed geslecht; ~~de~~ ^{overal weleinde goeden} haar meer en
meer bij. Het enige wat zij er mee bereikten, was, dat dese bedrijven genationaliseerd
werden en dat de bedrijfsraden der arbeiders ~~de~~ in handen kregen
met de taak voor de voortzetting der productie te zorgen. ~~De~~ ^{was} regering niet van
^{de bourgeoisie} en haar ~~de~~ de leiding der productie te ontnemen;

maar zij werd door de weigering der bourgeoisie op dese wijze mee te werken tot
 de ~~de arbeiders~~ sociale socialiseerij gedwongen. ^{de voorwaarde plaats van}
^{Zoo waren de onmiddellijke voor de arbeiders aangewezen bedrijfsraden de leiding der productie gebrengt.} Maar dat
^{durende niet lang.} Na de val van het Tsarisme, hadden
 reeds voor de Oktoberrevolutie, in de maanden na de val van het Tsarisme, hadden
^{onder de arbeiders}
 zich vakverenigingen op West-Europeesche wijze ontwikkeld. Dit ging vooral van de
 mensjewiki uit, de reformistische vleugel van de arbeidersbeweging, die de sociaaldemo-
 kratie van West-Europa tot voorbeeld namen. Deze vakbeweging stond tegenover de bedrijfs-
 raden, die door de bolsjewiki ondersteund werden, als reformistische tegen revolutionaire
 organen ~~van de arbeiders~~. Na de Oktoberrevolutie
 begonnen de bolsjewiki deze gecentraliseerde vakbonden tot organen van de staat
 te maken en ze legelijk uit te breiden. Op het 1ste vakkongres in Jan. 1918 werd na veel -
 shijl besloten, dat de bedrijfsraden ~~absoluut~~ in de vakbonden ingevoegd
 zouden worden als haar onderste organen, wat daarna, onder veel tegenslag, ook
^{financieel} geleidelijk doorgedekt werd. Zij werden afhankelijk van de centrale kas van de vakbond
 en het werd hun verboden eigen kassen te hebben. Wanneer een fabrikspersoneel,
^{op voorstel van de kommunistische bedrijfsraad}
 eenmaal bestolen had tot de vakbond toe te treden, werd de contributie voortaan, ook
 voor alle later bykomenden, automatisch van het loon afgehaald. Zooals Tomski
 het later uitsprak, „het toetreden tot de vakvereniging is feitelijk tot een ambtelijke
^{beschouwing} plicht geworden. De arbeiders ~~zullen~~ de afname van de contributie van het loon als een
 bevel van boven, daar zij niets over te zeggen hebben". En toen naderhand, bij ~~de~~ de
 schaarste aan levensmiddelen, deze door de vakverenigingen in natura aan hun leden
 geleverd werden, lag daarin een dwang tot toetreding en betrekende uitsluiting uit de
 vakvereniging ~~de arbeidersbond~~ voor een arbeider, dat hy nauwelijks en slechts
 tegen hooge prijzen aan levensmiddelen kon komen.

Terwijl dese strijd ~~plaatsvond~~ bereidde zich ova een andere verandering voor. Reeds
 in December '17 werd by de Abervmansk spoorweg, die Petersburg met de Noordelijke Oceaan verbond,
 en waarlangs de toevvoer van de noodigste zaken uit Europa plaatsvond, de arbeiders controle
 opgeheven en de leiding opgedragen aan van uit Moskou benoemde directeuren. Later werd
 dat ook op de andere spoorwegen uitgebreid. De reden was de steeds toenemende

202/5

des organisatie van het spoorwegbedrijf. Al voordeel) ongerede
de boerenwijken kwam dat door de demobilisatie van
het leger door kontrarevolutionair verzet: tegen de hoge eischen, die aan een
doelmanig spoorwegverkeer gesteld werden, waren de bedrijfsraden niet opgewassen. De
arbeiders beschouwden, zegt een rapport, de spoorwegen vaak als eigendom van ~~het land~~
het personeel, in plaats van als ^{noodzakelijk} orgaan in de staat. Ditzelfde geldt voor tal van industriële
ondernemingen. Ze bekonkurreerden elkaar in het ophoopen van grondstoffen, verkochten
hun producten aan de boeren in de omtrek in plaats van ze voor de fabrieken, die ze noodig
hadden, af te leveren; de bedrijfsraden waren logge organen, die eindeloos delibereerden
zonder krachtige ~~handelen~~ te handelen. Het industriële leven dreigde in een chaos
te ontaarden. Het spoorwegverkeer verlamde, bruggen en locomotieven konden niet
hersteld worden; terwijl tegelyk de Duitse legers ~~de~~ de koerschuur van de Oekraïne
berzet ~~waren~~; ^{hielten, werden} de steden ~~waren~~ met gebrek en hongersnood bedreigd. Toen werd, ²⁹ April '18,
door het Centraal-Exekutief-Komitee (^{de eigenlijke regering} ~~het hoofdstuur~~ van Rusland) besloten, de leiding
bedrijven van de ~~staat~~ algemeen aan directeuren op te dragen, die diktatoriale macht
kregen, ~~die door~~ ^{invoering} ^{strikte} discipline de productie omhoog moesten voeren en
alleen aan de centrale regering verantwoordelijk waren. De controle door de bedrijfsraden
werd afgeschaft.

Zoo verdween ~~een~~ half jaar na de revolutie datgene, wat juist het Russische
staatskapitalisme zou onderscheiden van het Westeuropese: de democratische controle
en leiding door arbeidersorganen. De macht ~~de massa's~~ van de stoffelijke werkelijkheid,
van de economische omstandigheden had juist het tegendeel bewerkt van de programma;
en verwachtingen ^{in het} ~~van~~ vorige jaar. De democratische controle zou ^{-200 was gereed-} het onvermijdelijke
staatskapitalisme ^{zoo} sterk vooruitstuwen, dat het bureaucratisch staatskapitalisme
van Westeuropa voorbijgestreefd zou worden - En nu bleek de democratische controle een
zoo grote belemmering dat snel door de bureaucratische leiding van boven vervangen moest
worden. In Stu Pi. heette het: opdat de intellectueele beambten beter werken, moeten ze
onder directe controle der massa's geplaatst worden - nu ~~heette~~ heette het: opdat de
massa's beter werken, moeten ze onder controle en bevel van intellectueele beambten geplaatst
worden.

Wat Len in onrechte aan Westeuropa toegeschreven was, het bureaucratisch geleide staatskapitalisme, werd nu in Rusland werkelijkheid. Het was nu, in April '18, dat Lenin zei: de verrekerde vestiging van zult een staatskapitalisme (als het Duitse oorlogskapitalisme) hier by ons, zou onze redding zijn. Het ging inderdaad om redding. Naderhand heeft de oppositie in Rusland gesegd, dat de proef met een leiding von onder op, door de massa's, te snel afgebroken werd door de machtbegeerde hoge bureaucratie, en dat het by langere praktijke terecht was gekomen. (Dit is niet uit te maken;) maar de nood, de toenemende ontreddering in ~~Russland~~ het bedrijfleven ~~tegen~~ dwong tot snelle maatregelen.

Zoo was de Russische revolutie in een nieuw typerk getreden, dat van het bureaucratische staatskapitalisme. Terwijl de heerschende ~~staat~~ bureaucratie, ~~leiding~~ der blosjewitsche partij zich nog steeds als vertegenwoordigers van het proletariaat, als arbeidersregering beschouwde, kwam zij in tegenstelling tot de werkelijke arbeiders. Doordat de vakbonden organen van de staat waren, en het lietmaatschap praktisch een verplichting voor de arbeiders was, was het ^{vrije} vereenigingsrecht voor de arbeiders feitelijk opgeheven. Deze vakvereenigingen konden ook geen strijdorganisaties zijn, maar dienden alleen als organen om de arbeiders tot groter inspanning en vlijt aant te zetten. Met het verlies van het vereenigingsrecht ging natuurlijk ook het stakingsrecht verloren. Het kwam reeds in 1918 en in latere jaren telkens over, dat wegens onvoldoend loon of andere redenen statingen uitbraken, die de blosjewitski door gevangenneming of geweld trachten te onderdrukken. Wetten werden uitgevaardigd, volgens welke elk konflict aan het hoofdbestuur van de vakbond voorgelegd moest worden; weigerden de arbeiders de uitspraak te aanvaarden, dan werden ze uit de vakbond gezogen, wat betekende ontslag uit hun werk en tegelyk verlies van de verrekerde levensmiddelen voorziening als vakvereenigingslid. Statingen worden als misdagig beschouwd, omdat het algemeen belang van de staat aan de beperkte beroepsbelangen opgeoffert wordt.

Het spreekt van zelf, dat ~~staat~~ tegen ^{darabij} herhaaldelyk oppositie opkwam en stryd werv

gevoerd op de partydagen van de kommunistische partij. Telkens, ook in latere jaren, trad een ~~parteilijk~~^{parteilijk} arbeidersoppositie op, die zich op de beginselen van de Oktoberrevolutie berieps. Daar tegenover nu moet nu de theorie opgesteld worden, dat de dictatuur van de staatsburokratie over de arbeidersklasse de ware dictatuur van het proletariaat was. „Het directieurenstelsel beperkt of vernietigt de rechten van de klasse ~~in~~ⁱⁿ geen enkel opzicht .. omdat de klasse in elke mogelijke vorm regeren kan, en deze vorm zelf slechts van gronden van leidende doelmatigheid afhangt; in ieder geval is het de klasse als geheel, die de leidende en besturende personen aanstelt. Telfs waar een „spets“ (specialist, burgerlijk valman) het bestuur leidt, is het directieurenstelsel ten slotte de verschijningsvorm van de proletarische dictatuur ..” (Molie aangenomen op de ^{9^e} partydag, April 1920) En Lenin drukte dit ook aldus uit: „de wil van een klasse wordt dwars door een diktator, die als enkeling vaak meer doet en nooit achterhaalt is.“

Werke
17. 89.

~~De~~ Het is gemakkelijk genoeg, maar doet er toch weinig toe, hier theoretische kritiek uit te brengen, die ~~naauwelyks~~^{beperkende} scherp genoeg kan zijn om de enormeit van zulke verklaringen te doen voelen. Er is op gewezen, dat reker de heerschappij van de bourgeoisie dikwijls de vorm had van regering van een diktator, vorst, generaal over de massa's, maar dat de z.g. heerschappij van het proletariaat ^{niet in dan} een heerschappij over zichzelf, dus slechts als volledigste democratie mogelijk is. Deze uitingen en besluiten bewijzen hoe ~~dat~~^{rechter} door de macht van ekonomiesche woudzaaklykheden ~~dat~~^{die} overgeleverde theoretische opvattingen onderste boven gekeerd worden en alle woorden nieuwe betekenis ^{gegeven wordt}, leggen gesleld aan de geldende. De arbeiders in de fabiek gekommandeerd door directeuren, die ~~van boven af~~^{over hen gesleld} zijn, evenals onder het gewone kapitalisme, onder loonen en arbeidsregelingen die van boven of opgelegd zijn, ^{en daarby, anders dan in het kapitalisme,} zonder ~~recht~~^{rechte} van vereeniging, gedwongen lid van een vakbond, ~~en drie~~^{hetzelfde} zaak ~~heen~~^{om} tot levredenheid en ijver aan te sporen, omdat deze zelf een orgaan van hun opperste baas, de staat is, zonder recht voorstelling verbetering dus met minder rechten dan in het gewone kapitalisme af te dwingen — dat alles heeft dictatuur van het proletariaat, heerschappij van de arbeidersklasse. Want de kommunistische partij, voortgekomen uit en tot macht

De socialisering van de landbouw in Rusland is een proces, van boven af aan de boeren opgelegd. Het is daarom in geen enkel opzicht vergelijkbaar met wat in burgerlijke revoluties voorheen plaatsvond, of in een prolet. revolutie naderhand zal plaatsvinden. Want deze revoluties kwamen en komen uit de massa's, zijn een actie ^{een daad} van de massa's zelf. Toen in Frankryk de grote revolutie het burgerlijk eigendom van de grond ~~deroververdeelde~~, was dat voorbereid door een overal smeulende en telkens opvlammende boerenopstand tegen het feodalisme; het waren de boeren zelf, die steunende op de revolutie, die in Parijs door samenwerking van de volksmassa's en de Konstituante het koningschap in bedwang hield, zich van de grond meester maakten, de feodale rechten afschafte[n] ^{en} hun eigen bestuur in handen namen. Later moest dat in de opbouwperiode vastgelegd worden in de algemeene wetgeving; en toen kwam er menig punt in, dat ten gunste van het kapitaal, steunend op grote boeren en burgerlijke landbezitters, de kleine boeren benadeelde. Maar de grote omverringing was hun eigen massa actie. Niet een hogere staatsmacht, met een hogere wijsheid, maakte de wereld voor hen; de nieuwe regeling kwam uit hun eigen diepste voelen op, en was in de kern hun eigen werk. Zoal ook de bevrijding van het proletariaat zijn eigen werk zijn, de strijd en de nieuwe regeling der productie eigen massale actie, uit zijn eigen diepste wesen opkomend, en waarin rich zyne eigen diepste wesen verwerkeelykt.

De Russische agrarische revolutie is van boven af opgelegd, ^{meestal} tegen de wil der boeren doorgedreven, tegen hun gehele denken en voelen gericht. Hun wil, hun gerichtspraak is de zekerheid van het eigen persoonlyk kleinbedrijf, wel uiterst armoedig en primitief, maar te overzien het en vullen daarin levensrechterheit. Dit alles opgeven alleen op de verrekering, dan op bevel van de regering, gaat geheel tegen hun eigen opvatting. Het is de enige manier om in een zo achterlijke land een snelle ekonomiesche ontwikkeling te krijgen; in zoverre is de boljew. regering drager van een ekonomiesche noodzakeleyheid. Het is een ontwikkeling

die een ekon. vorm optrekt, zonder dat de mentaliteit er voor aanwezig is. Zal die mentaliteit zich snel met de ekon. vorm ontwikkelen. De mentaliteit is die van klein-beaitter, warenproducent, die persoonlijke naar boven wil - weliswaar is deze kleinburgerlijke mentaliteit ^{xell} nog nieuw jong in Rusland, niet zo vast ingegroeid als in oudere landen. Maar toch is 't een vraag, of zij nog zoo weinig vast zit, dat zij betrekkelijk snel in het nieuwe milieu van kolchoz-produktie zal omgroeien tot een nieuwe mentaliteit van kommunisme en gemeenschap. Geschiedt dit niet, waar ook alle kans op is, dan groeien de kolchoren tot grote productieve cooperaties, die hun gezamenlijke leden als gezamenlijke bezit, als doelmatiger vorm van kollektief grootbezit tegenoverde buitenwereld gaan beschouwen. En dan kan er eentijl komen, waarin de grote economische macht, dan georganiseerde macht, in dienst van den ^{private} lot/grootkapitalistische instituten groeiende ~~zaak~~ individualiste mentaliteit zal worden gesteld.

De proletarische revolutie in West-Europa staat ^{zal} voor een dergeleit nog veel moeilijker probleem: de inschateling van de landbouw in het totale productieapparaat, waarvan het het alleromnisbaarde deel is. Van uit het beginsel van de natuurlijke groei en de zelfaktie der massa's kan men niet drachten de nog burgerlijk denkende boerenmassa's en hun kleinbedrijfente kollektieën. Anderzijds dwingt de felle vijandschap der kap. boeren tegen een arbeidersrevolutie tot daden van strijd, waarbij onteigening een noodzakelijkheid kan zijn, om de levensmiddelen te verzekeren, die anders uit klassevijandschap geweigerd worden. Kan men deze vijand neutraliseren, door een overeenkomst, desté beter; maar het is waarschijnlijk, dat als noodweer in klassestrijd ^{niet gelijk} maar ^{de gemiddelde} de grote landbouwbedrijven moeten worden onteigend, en aan 't beheer en exploitatie der landarbeiders zullen moeten worden overgedragen. Toch dan is 't ander karakter dan in Rusland: volksmeesters, die als deel der eigen aktie, een minderheid dwingt tot het nalaten van door de gemeenschap funeste sabotage. —